

29/10/2008

I 'm not there (2007)

I 'M NOT THERE

Σκηνοθεσία: Τοντ Χάινς

Σενάριο: Τοντ Χάινς, Όουρεν Μούβερμαν

Ηθοποιοί: Κρίστιαν Μπέιλ, Κέιτ Μπλάνσσετ, Ρίτσαρντ Γκιρ, Χιθ Λέτζερ, Μάρκους Καρλ Φράνκλιν, Μπεν Γουίςλοου, Τζούλιαν Μουρ, Σαρλότ Γκένσμπουργκ

Χώρα: ΗΠΑ - Γερμανία (Έγχρωμο)

Διάρκεια: 135'

Κριτικών Κινηματογράφου Λας Βέγκας (2007)
Εθνική Ακαδημία Κριτικών
Κινηματογράφου (2007)
Ακαδημία Κριτικών Σαν Ντιέγκο (2007)
Κριτικών Κινηματογράφου Τορόντο (2007)
- 11 ακόμα Υποψηφιότητες

Πρώτη προβολή: Ώρα 8.00 μ.μ.

Δεύτερη προβολή: Ώρα 10.30 μ.μ.

Διακρίσεις: - 3 Βραβεία στο Φεστιβάλ Βενετίας 2007

Βραβείο CinemaAvvenire Καλύτερης Ταινίας στον Τοντ Χάινς.

Ειδικό Βραβείο Επιτροπής στον Τοντ Χάινς.

Βραβείο Volpi Cup στην Cate Blanchett, Καλύτερης Ηθοποιού.

- "Χάλκινος Βάτραχος" για την Παραγωγή στον Edward Lachman (2007)

- Βραβεία στην Cate Blanchett, Καλύτερης Ηθοποιού σε Β' Ρόλο (2008)

Κριτικών Οχάϊο

Κριτικών Κινηματογράφου του Σικάγο

Chlotrudis

"Χρυσή Σφαίρα"

Πιο πρωτότυπη διαδρομή δεν θα μπορούσε να επινοήσει ο Τοντ Χάινς για να πλησιάσει το φαινόμενο Μπομπ Ντίλαν.

Το αινιγματικό, πολύμορφο πορτρέτο του Μπομπ Ντίλαν, όπως το ερμηνεύουν έξι διαφορετικοί ηθοποιοί, ανάμεσά τους και μια γυναίκα (έξοχη στον ρόλο η Κέιτ Μπλάνσσετ), σε μια συναρπαστική ταινία.

Μέχρι την εμφάνιση της ταινίας του Χάινς ήταν μάλλον δόκιμο να παραπονιέται κανείς ότι το αμερικανικό σινεμά έχει χάσει την διάθεσή του να παίρνει ρίσκα και να αγκαλιάζει το διαφορετικό. Μετά το "I'm not there" ένας τέτοιος ισχυρισμός θα ήταν άδικος.

Μια intellectual βροχή από πνευματικά ερεθίσμα-

τα, χειρονομίες στυλιστικού θάρρους και συστηματικά λαμπρές ιδέες, το φιλμ φιλτράρει μια ζωή και μια καριέρα μέσα από τους κρυφούς διαδρόμους της ανθρώπινης φύσης, την ιδιοσυγκρασία μιας χώρας και ένα ευφυές εύρημα που θέλει τον Μπομπ Ντίλαν ως αντιλήψη, ως περσόνα και ως πολιτισμική κληρονομιά να ενσαρκώνεται από επτά ετερόκλητους χαρακτήρες.

Τα πρόσωπα αυτά στροβιλίζονται γύρω από μια καλειδοσκοπική αφήγηση που προσεγγίζει το θέμα της μυθικά, ρεαλιστικά και φανταστικά. Μεταμφιεσμένος πίσω από ψευδώνυμα που τον αντανακλούν αλλά δεν ψελλίζουν ποτέ το όνομά του, ο Ντίλαν της ταινίας γίνεται πότε ένα μικρό αγόρι, πότε ένας διανοούμενος μηδενιστής, πότε ένας μαγνητικός rock η roll αστέρας, πότε ένας μηδενιστής ποιητής, πότε ο Μπίλι Δε Κιντ των θρύλων, πότε ένας φιλικός καθρέφτης του εαυτού του. Ο Χάινς τον παρακολουθεί να μεταλλάσσεται και να μετενσαρκώνεται συνεχώς, εντοπίζοντας σε αυτόν όχι μόνο έναν καλλιτέχνη που προσπαθεί να ξεφύγει από την τυραννία του δημόσιου βίου αλλά και ένα μοντέλο αμερικανικής ζωής που βρίσκει νόημα μόνο μέσα από τη διαδικασία της μεταμφίεσης, της μεταμόρφωσης και της μυθοπλασίας.

Αρνούμενος να βάλει την ταινία σε ένα μόνο κανάλι επικοινωνίας με το κοινό της, ο Χάινς χρησιμοποιεί το αντικείμενό του ως αφορμή προκειμένου να σκαρφαλώσει τείχη ερμηνειών και να αντικρίσει κάτι ευρύτερο. Πίσω από την αγωνία τους να ξεφύγουν από τον εαυτό τους κι από τους άλλους, οι Ντίλαν της ταινίας συμμετέχουν σε έναν εορτασμό της ανθρώπινης δυνατότητας να ακυρώνεται και να αναγεννιέται μέσα από τις στάχτες της. Πίσω από τη φιγούρα ενός καλλιτέχνη που αποφεύγει να φυλακιστεί στα έτοιμα καλούπια που του προτείνουν οι γύρω, βρίσκεται η υπαρξιακή έκκληση για λίγη αλήθεια σε έναν κόσμο γεμάτο μάσκες και είδωλα. Πίσω από τον κατακερματισμένο Ντίλαν του Τοντ Χάινς κρύβεται η σχεδόν συγκινητική περίπτωση ενός προικισμένου ανθρώπου ο οποίος αλλάζει τις ζωές και τον κόσμο γύρω του, την ίδια ώρα που χάνει τις ρίζες του, την οικογένειά του, την αθωότητά του, τον εαυτό του. Και τον δρόμο του πίσω στο σπίτι.

ΛΟΥΚΑΣ ΚΑΤΣΙΚΑΣ

Ο γραπτός λόγος είναι πολύ "λίγος" για να περιγράψει την πληρότητα των εικόνων που διέρχονται μπροστά από τον θεατή αυτά τα 135 λεπτά που διαρκεί η ταινία "I'm not there".

Πότε μία ταινία λέμε ότι ανοίγει νέους δρόμους; Όταν προβάλλει με πρωτότυπο τρόπο, διαφορετικό απ' ό,τι έχουμε δει μέχρι σήμερα, το θέμα της. Όταν ανοίγει νέους δρόμους σκηνοθετικά, δραματουργικά, αφηγηματικά. Το "I'm not there" λοιπόν ανοίγει έναν νέο δρόμο. Αυτόν της έμμεσης αλλά όχι άσχετης αναφοράς στο αντικείμενο.

Το αντικείμενό της είναι μία βιογραφία του Bob Dylan. Οι συντελεστές της ταινίας επέλεξαν να περιγράψουν την πορεία του Bob Dylan μέσα από μία ταινία καταγραφής των πολλών και ποικίλων διαφορετικών τρόπων με τους οποίους η σύγχρονη με τον καλλιτέχνη Αμερική - και σε κάποιες περιπτώσεις ο υπόλοιπος κόσμος - τον αντιλήφθηκε. Η ταινία δεν δείχνει τον Bob Dylan: αυτός ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΚΕΙ.

Η ταινία καταγράφει μέσα από έξι διαφορετικούς χαρακτήρες τον τρόπο που οι σύγχρονοί του, σε όλη τη πορεία της καριέρας του αντιλήφθηκαν τον Bob Dylan: εχθρικά, φιλικά, επικριτικά ή με θαυμασμό, ανάλογα με την κρίση του καθενός. Παιδιά της εποχής τους όλοι οι χαρακτήρες εκτός από έναν, αυτόν που ενσαρκώνει η Cate Blanchett, η μούσα του σκηνοθέτη -και ως χαρακτήρα- του σεναριογράφου, στον καλύτερο -κατά την άποψη του γράφοντος- ρόλο της καριέρας της. Η εμφάνισή της στο προσκήνιο είναι η μόνη στιγμή που ο Dylan κατά κάποιο τρόπο είναι εκεί. Η ομοιότητά της με τον χαρακτήρα είναι τέτοια ώστε αμέσως γίνεται κέντρο του μικρού παράξενου σύμπαντος που έχει δημιουργήσει ο σκηνοθέτης. Η μόνη σύνδεση με τον τροβαδούρο της ροκ οι original εκδόσεις των κομματιών που ακούγονται.

Πώς να μιλήσει κανείς για την αναπαραγωγή της εποχής σε μία ταινία που η εποχή γράφεται με τα πρόσωπα αυτών που τη ζήσαν: Έξι ηθοποιοί - Cate Blanchett, Ben Whishaw, Christian Bale, Richard Gere, Marcus Carl Franklin, Heath Ledger- και ο Kris Kristofferson ως αφηγητής, έχουν επιστρατευτεί για να ενσαρκώσουν τα παιδιά της εποχής του που προσδιορίστηκαν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο έναντι του τροβαδούρου. Τα τραγούδια του έχουν αξιοποιηθεί ως μέρη του σεναρίου με αριστουργηματικό τρόπο, κι ίσως γι αυτό αξίζει να αναφέρει κανείς ότι ο μη αγγλόφωνος θεατής θα είναι πάντα λίγο αδικημένος: κανένας υπότιτλος δεν είναι ικανός να αποδώσει πλήρως τους στίχους, αν και περιέργως έχει γίνει σχετικά καλή δουλειά σε αυτό το θέμα και στους ελληνικούς υπότιτλους.

Ο Todd Haynes είναι ένας φορμαλιστής σκη-

νοθέτης που του άρεσει να πειραματίζεται: το είδαμε στον queer κόσμο του «Poison», στο glam rock του «Velvet Goldmine», στην τρομολαγνεία για τα περιβαλλοντικά ζητήματα με το «Safe» ή στη μελλοδραματική ταινία που αναπαράγει την ατμόσφαιρα των '50s «Far From Heaven». Σε όλες τις ταινίες του ο ηθοποιός έχει ιδιαίτερο ρόλο, σε κάθε περίπτωση όμως παύει να είναι ο εαυτός του, πάντα γίνεται 100% κάποιος άλλος. Υπό την επήρεια της μανιέρας μεγάλων δημιουργών «ατμόσφαιρας» όπως ο Jean-Luc Godard και ο Richard Lester (θα το διαπιστώσετε αν προσέξετε το σημείο της αναφοράς στη Βρετανία των Beatles στη ταινία), αλλά και στον εκπληκτικό ρόλο της Blanchett.

Αντίθετα με άλλες ταινίες ο ρόλος των spoilers σε αυτή τη περίπτωση είναι σωτήριος, η έλλειψή τους καταστροφική. Ο θεατής θα πρέπει να ξέρει ότι δεν θα δει τη βιογραφία του Bob Dylan, αλλά θα παραστεί μάρτυρας στην ανάπλαση του βλέμματος του θεατή, του ακούσματος του ακροατή, της αντίδρασης του αντιδραστικού, της συγκίνησης του ταυτισμένου. Λέμε συχνά ότι η άποψη εξαρτάται από την οπτική γωνία του θεατή: αυτή την οπτική γωνία μας δείχνει ο σκηνοθέτης. Μόνο που δεν πρόκειται για μια οπτική γωνία, αλλά για περισσότερες, συχνά αντικρουόμενες καθώς ο Dylan ήταν παιδί μιας εποχής που σημάδεψαν οι αντιθέσεις, οι συγκρούσεις, οι αντιπαραθέσεις, η αγάπη και ο έρωτας, η μουσική.

Αν κάποιος σας ζητήσει να διακρίνετε ένα δευτερεύον στοιχείο της ταινίας που έχει αξιοποιηθεί στο μέγιστο βαθμό, η βέβαιη απάντηση θα αφορούσε το casting. Ξεκινώντας από τον 14χρονο Marcus Carl Franklin, ο οποίος επιλέχθηκε για να ενσαρκώσει τον υπερβολικό «αλητάκο» Woody (φόρος τιμής στον Woody Guthrie) που όλη του τη ζωή ήταν ο τραγουδιστής, συνεχίζοντας με τον Arthur (αναφορά στον αγαπημένο ποιητή του Dylan Αρθούρο Ρεμπώ, (Arthur Rimbaud) που ενσαρκώνεται από τον Ben Whishaw. Η πορεία της ταινίας συνεχίζεται με τον Christian Bale και την ενσάρκωση δυο χαρακτήρων, αυτόν του λαϊκού τροβαδούρου Jack και του αφιερωμένου στη θρησκεία και τη κατάνυξη μέσα από το «χριστιανικό ροκ» πάστορα John, τον προσφάτως εκλιπόντα Heath Ledger ο οποίος επιλέχθηκε να ενσαρκώσει τον Robbie, έναν ηθοποιό που ερμηνεύει το ρόλο του Dylan σε μία βιογραφική ταινία που γυρίζεται μέσα στη ταινία και που η σχέση του με τη ζωγράφο γυναίκα του (Charlotte Gainsbourg) αναπαριστά το γάμο και το διαζύγιο του με την Sarah Lownds. Το τελευταίο μέρος της ταινίας, και ίσως το πλέον δύσκολο από σκηνοθετικής και ερμηνευτικής απόψεως, αναπαριστά μέσα από την ερμηνεία του Richard Gere ως Billy, πώς είδε η Αμερική τον τραγουδιστή όταν

αυτός ερμήνευσε τον πρωταγωνιστικό ρόλο στην ταινία του Sam Peckinpah «Pat Garrett and Billy the Kid».

Δεν ξέρω τι θα πρέπει να συμβουλευτώ αυτόν που δεν έχει δει ακόμα τη ταινία. Ίσως θα πρέπει να ακούσει προσεχτικά το «Blowin' in the wind» από τον τραγουδιστή πριν τη δει. Ίσως πάλι να πρέπει να φυλάξει την ακρόαση του κομματιού για μετά το τέλος της, για παρηγοριά που τελείωσε, όπως κάνω εγώ κάθε φορά που τη ξαναβλέπω.

ΠΑΡΗΣ ΚΑΠΡΑΛΟΣ, 24/3/2008

Η ταινία του Τοντ Χάινς προσφέρει ένα ασυνήθιστο, συναρπαστικό ταξίδι στη ζωή και την εποχή του Μπομπ Ντίλαν, μέσα από εφτά διαφορετικά πρόσωπα, με το καθένα να μας δίνει και μια ξεχωριστή πλευρά της προσωπικότητας του Ντίλαν: ποιητή, τραγουδιστή, προφήτη, παράνομου, μάρτυρα του ροκ εν ρολ και αναγεννημένου μέσα στη θρησκεία ατόμου. Εφτά πλευρές που τις ερμηνεύουν έξι διαφορετικοί ηθοποιοί: Κρίστιαν Μπέιλ, Χιθ Λέτζερ, Ρίτσαρντ Γκιρ, Μπεν Γουίνσο, ο νεαρός μαύρος ηθοποιός Μάρκους Καρλ Φράνκλιν και μια γυναίκα: η Κέιτ Μπλάνσετ! Καθένας από αυτούς φωτίζει και μια πλευρά του μοναδικού αυτού καλλιτέχνη: του 11χρονου μαύρου τραγουδιστή, που ταξιδεύει παράνομα με τρένα στην Αμερική του "κραχ" (στην περίοδο του μουσικού της κάντρι, Γούντι Γκάρθι), του επαναστάτη, εμπνευσμένου από την ποίηση του Αρθούρου Ρεμπώ, του επιτυχημένου αμφισβητία τραγουδιστή, του νεοϋορκέζου ηθοποιού, του μανιακού με τις μοτοσικλέτες, του νυχλιστή υπέρμαχου της μουσικής ροκ και φίλου του Άλεν Γκίνσμπεργκ, του χριστιανού πάστορα και, τελικά, του παράνομου "Μπίλι δε Κιντ", που γεννάει σε μια "πολιτισμένη" Αμερική, έχοντας γλιτώσει από τις σφαίρες του Πατ Γκάρρετ.

Ο Χάινς αφηγείται τις διάφορες αυτές ιστορίες του παράλληλα, δημιουργώντας έτσι τον πολύπλοκο χαρακτήρα του χαρισματικού πρωταγωνιστή του, υποβάλλοντας την προσπάθεια του Ντίλαν να μεταμορφώνεται, με συγκεκριμένες αναφορές στην εποχή μέσα από πρόσωπα αλλά και ταινίες (από Φελίνι μέχρι Πέκινπα και Ρίτσαρντ

Λέστερ), μ' ένα στιλ πολύπλοκο αλλά πάντα συναρπαστικό και με ερμηνείες έξοχες (με καλύτερη εκείνη της Μπλάνσσετ, που εκφράζει καλύτερα από όλους την οργή του Ντίλαν απέναντι σε εκνευριστικούς και επίμονους κουλτουριάρηδες δημοσιογράφους, λέγοντας ταυτόχρονα μερικές από τις καλύτερες ατάκες του τραγουδιστή).

ΝΙΝΟΣ ΦΕΝΕΚ ΜΙΚΕΛΙΔΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

Ο σκηνοθέτης Τοντ Χάινς σκιαγραφεί με τρόποι αντισυμβατικό το πορτρέτο του Μπομπ Ντίλαν. Για να αναδείξει τις πτυχές αλλά και τις επιρροές που καθόρισαν την πολυεπίπεδη αυτή προσωπικότητα, επιλέγει έξι διαφορετικούς ηθοποιούς, διαφορετικών φύλων, ηλικιών και εθνοτήτων, που ενσαρκώνουν ρόλους με χαρακτηριστικό, για κάθε περίπτωση, όνομα.

Ο Άρθουρ (Μπεν Γουίςλοου), που λειτουργεί και ως αφηγητής, είναι ο συμβολιστής ποιητής που αποτυπώνει τις επηρεασμένες από τον Άρθουρ Ρεμπό περιφημες ρήσεις του Ντίλαν, από συνευτεύξεις του, το 1965.

Ο Γούντι, ένα εντεκάχρονο μαύρο αγόρι, που στα 1959 παίζει κιθάρα και αυτοαποκαλείται Γούντι Γκάρθι, ενσαρκώνει τις παιδικές αναμνήσεις του Ντίλαν και αποτελεί φόρο τιμής στον μεγάλο δάσκαλο της παραδοσιακής αμερικάνικης μουσικής με πολιτικό στίχο.

Ο Τζακ (Κρίστιαν Μπέιλ) κυριαρχεί στη μουσική σκηνή στις αρχές του '60 με τραγούδια διαμαρτυρίας, ενώ διακόπτει τη σχέση του με την Άλις (Τζούλιαν Μουρ) που παραπέμπει στην Τζόαν Μπαέζ.

Με την ιστορία του Ρόμπι (Χηθ Λέτζερ), ηθοποιού που λατρεύει τις μηχανές, περιγράφεται το χρονικό της σχέσης του με την Κλερ (Σαρλότ Γκένσμπουργκ) και τις δυο κόρες τους, αναδεικνύοντας τη ρομαντική πλευρά του Μπόμπ Ντίλαν, με τα τραγούδια που έγραψε για τη Σούζι Ρότολο και την Σάρα Λάουντς.

Ο Τζούντ (Κέιτ Μπλάνσσετ), ένας εκκεντρικός σταρ που σοκάρει με τις μηδενιστικές του τάσεις, πνιγμένος στις καταχρήσεις, παραπέμπει στις περιπέτειες του Ντίλαν, στα μέσα του '60. Ο Πάστορας Τζον (Κρίστιαν Μπέιλ) είναι ο μετανοημένος Τζακ, που απαρνείται τη ροκ μουσική και αποτελεί αναφορά στις γκόσπελ ηχογραφήσεις που πραγματοποίησε ο Ντίλαν μεταξύ 1979 - 1981, μετά το θρησκευτικό προσηλυτισμό του.

Ο Μπίλι (Ρίτσαρντ Γκιρ), ο θρυλικός για την αμερικάνικη ιστορία κατά τα τέλη του 19ου αιώνα Μπίλι δε Κιντ, γερασμένος πια, επιλέγει να αποσυρθεί ως ερμής, παραπέμποντας στις συχνές απομονώσεις του Ντίλαν.

Ο σκηνοθέτης καταφέρνει με ευφυή τρόπο να αποτυπώσει τόσο τη δημόσια εικόνα του Ντίλαν, όσο και πτυχές της προσωπικής του ζωής, για να

φτάσει μέσα από συγκρουόμενες συμπεριφορές αλλά και εμπνευσμένες επιρροές σε ό,τι τελικά απετέλεσε το "φαινόμενο" Μπομπ Ντίλαν.

Ι. ΚΑΛΑΝΤΖΗ
ΑΥΓΗ

Η ταινία μοιάζει να 'ναι εμπνευσμένη απ' το τραγούδι "Like a rolling stone" καθώς προσπαθεί να σκιαγραφήσει έναν αμφιλεγόμενο μύθο μέσα από διαφορετικά "πρόσωπα" του Ντίλαν. Ο Χάινς απεδείχθη αρκετά ανήσυχος ώστε να αποφύγει την πλήξη μιας αιογραφίας κι αρκετά έξυπνος για να μη χαθεί στον λαβύρινθο που έστησε μπροστά του.

Το "I'm Not There" είναι μια ταινία για τον Ντίλαν χωρίς καμιά άμεση αναφορά στον ίδιο. Μόνον το σάουντρακ με τα τραγούδια του λειτουργεί σαν ένας μίτος της Αριάδνης. Ο Αμερικανός σκηνοθέτης πλέκει πάνω στον αόρατο καμβά της μουσικής έξι φανταστικές ιστορίες (μοιάζουν με θραύσματα ενός ονείρου), παρουσιάζοντας ζωές ανθρώπων που θα μπορούσαν να αντιπροσωπεύουν κομμάτια της ζωής του Ντίλαν, ή, απλώς, να αποτελούν πρόσωπα που τον επηρέασαν. Ένας μικρός μαύρος (πηγαίο ταλέντο τροβαδούρου που πιστεύει μονάχα σε έναν θεό: τον Γούντι Γκάρθι) το σκάει από το αναμορφωτήριο για να κάνει καριέρα ως μουσικός. Ένας ποιητής, που αυτοσυστήνεται ως Άρθουρ Ρεμπό σε μια επιτροπή που τον ανακρίνει, φιλοσοφεί για το μέλλον. Ένας αναχρονιστικός καουμπόη (ο Μπίλι δε Κιντ) χάνεται σαν φάντασμα την ώρα που η Άγρια Δύση χάνει το "άγριο" πνεύμα της και εκπολιτίζεται μπαίνοντας σε νόρμες. Ένας σταρ του ροκ (η Μπλάνσσετ ενσαρκώνει ένα άτομο αποσδιορίστου φύλου) θέτει από τη σκοπιά της αισθητικής του γκλαμ ροκ (που τόσο αγαπά ο Χάινς) το ερώτημα, ποιος είναι αληθινά ο Ντίλαν πίσω από το προσωπείο που οι άλλοι διάλεγαν κάθε φορά γι' αυτόν.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΟΥΡΑΣ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 7/2/08

ΤΟΝΤ ΧΑΪΝΣ

Γεννήθηκε το 1961 στο Λος Άντζελες. Πήρε πτυχίο στην Τέχνη. Έχει κερδίσει 30 βραβεία και έχει προταθεί για Όσκαρ. Από πολύ μικρός ασχολήθηκε με την Τέχνη, τη Ζωγραφική και τον Κινηματογράφο.

ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ

Assassins: A Film Concerning Rimbaud (1985), Superstar: The Karen Carpenter Story (1987), Poison (1991), Safe (1995), Velvet Goldmine (1998), Far from Heaven (2002), I'm Not There (2007)